

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Seçilmiş belediye başkanlarına yönelik yargı operasyonları ile bunlar neticesinde gerçekleşen görevden uzaklaştırma ve belediyelere kayyım atanmasına dair pratiğin, hukuk devleti ilkesi ve demokratik ilkeler çerçevesinde yarattığı telafisi imkânsız zararların ve halk iradesinin bir yansıması olan demokratik seçim yöntemlerinin yok sayılmasının yarattığı tahribatın tespiti, araştırılması ve alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.
26.04.2024

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Son 8 yıla damgasını vuran kayyım yöntemi, hukukun temel ilkeleri bağlamında dünyada demokrasiyi benimsemiş ülkeler nezdinde bir istisna hali olarak incelenmeye değer bir olguya dönüşmüş, iktidar eliyle de defakto bu yöntem kurumsallaştırılmıştır. Kayyımlık yönteminin; koşullarının, süresinin, yetkisinin neredeyse sınırsız bir şekilde uygulanması, vesayetle aradaki farkı eritmiş, her bir kayyım adeta cumhurbaşkanlığı sisteminin birer aktörü haline getirilmiştir. Bürokratik vesayete karşı olduğunu sürekli vurgulayan iktidar, kayyım sistemi ile olağanüstü yetkilerle donatılmış yeni bir bürokratik vesayet alanı yaratmıştır.

Mülki idare amirlerinin kayyım olarak atandığı belediyelerde, mahalli idare olarak belediyelerin varlığı sona erdirilmiş, merkezi idare bu yönetimleri devralmıştır. Dünyadaki demokratik sistemlerde valilerin dahi halk tarafından seçilmesi savunulmaktayken, halkın seçtiği belediyelere valilerin atanması hukuk devleti ilkesini temelinden sarsmıştır. Kayyım pratiği ile oluşturulan iktidarın bu yeni bürokrasisi pek çok akçeli işleme imza atmış belediyelerde telafisi imkânsız tahribatlar yaratmıştır.

GEREKÇE

Demokratik seçim yöntemlerinin yok sayıldığı, seçilmiş belediye başkanlarının görevden uzaklaştırıldığı yöntem, 12 Eylül 1980 darbesinden sonra gündeme gelmiş, çok sayıda belediye başkanı görevden alınmış, yerlerine geçici görevlendirmeler yapılmıştır. Ancak adına kayyım denilen uygulama, ilk olarak OHAL döneminde, 11 Eylül 2016 tarihinde ve çok sayıda belediye başkanının merkezi hükümet tarafından görevlerinden alınması ve 28 belediyeye kayyım atanması ile başlamıştır. 674 sayılı KHK ile gündeme gelen bu hukuk dışı uygulama daha sonra yasalaşarak kalıcı hale getirilmiş olsa dahi, bu kanun Anayasa'ya açıkça aykırıdır. Seçilmiş belediye başkanlarının görevlerinin sonlandırılmasının darbe dönemlerine ait olduğu şüphesizdir. Halihazırda iktidarın yarattığı kayyım sisteminin sürekli bir darbe niteliğinde olduğu ise tartışmasızdır.

Yasalar nezdinde görevleriyle ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan seçilmiş yerel yöneticiler kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan görevden alınamaz; yerlerine atama yapılamaz. Dolayısıyla kayyım sistemi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın Türkiye'nin uymayı taahhüt ettiği *"Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz"* hükmüne de aykırıdır.

Son 8 yıla damgasını vuran kayyım yöntemi, hukukun temel ilkeleri bağlamında dünyada demokrasiyi benimsemiş ülkeler nezdinde bir istisna hali olarak incelenmeye değer bir olguya dönüşmüş, iktidar eliyle de defakto bu yöntem kurumsallaştırılmıştır. Kayyımlık yönteminin; koşullarının, süresinin, yetkisinin neredeyse sınırsız bir şekilde uygulanması, vesayetle aradaki farkı eritmiş, her bir kayyım adeta cumhurbaşkanlığı sisteminin birer aktörü haline getirilmiştir. Bürokratik vesayete karşı olduğunu sürekli vurgulayan iktidar, kayyım sistemi ile olağanüstü yetkilerle donatılmış yeni bir bürokratik vesayet alanı yaratmıştır.

Mülki idare amirlerinin kayyım olarak atandığı belediyelerde, mahalli idare olarak belediyelerin varlığı sona erdirilmiş, merkezi idare bu yönetimleri devralmıştır. Dünyadaki demokratik sistemlerde valilerin dahi halk tarafından seçilmesi savunulmaktayken, halkın seçtiği belediyelere valilerin atanması hukuk devleti ilkesini temelinden sarsmıştır. Kayyım pratiği ile oluşturulan iktidarın bu yeni bürokrasisi pek çok akçeli işleme imza atmış belediyelerde telafisi imkânsız tahribatlar yaratmıştır.

Son yerel seçimler; halkın kayyım yönetimlerini değil kendi yönetimlerini inşa talebinin güçlü bir yansıması şeklinde sonuçlanmıştır. Diğer yandan belediyelerin yeniden kazanılması ile kayyım uygulamasının yarattığı tahribat bir kez daha ortaya çıkmış; kayyımların kamu kaynaklarını halka değil başka projelere aktarmış olduğu anlaşılmıştır. Belediyelerin borçluluk düzeyleri meseleyi yeterince izah etmekte olup birkaç örnek vermek gerekirse; **Yüksekova**

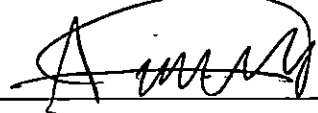
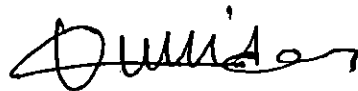
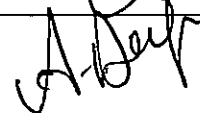
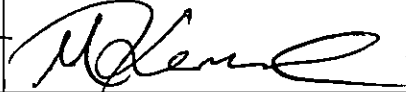
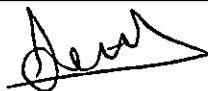
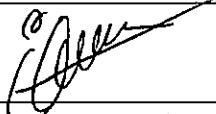
990.412.162 TL, Batman 3.053.977.075 TL, Mardin BŞB 3.502.000.000 TL, MARSU 2.123.123.133 TL, Kurtalan 165.054.607 TL, Siirt 456.853.781 TL, Van BŞB 6.219.298.882 TL, VASKİ 2.582.404.330 TL, Diyarbakır BŞB 2.296.293.803 TL, DİSKİ 830.027.531 TL düzeyinde borçlanmış durumdadır. Salt bu borçluluk düzeyi dahi, büyük bir tahribat yaratılmış olduğu gerçeğinin altını çizmektedir.

Elbette kayyım yönetimleri sadece bu borçlanma ile yetinmemiş; halka ait kurumları, arazileri, taşınmazları da başka kişi ya da kurumlara tahsis ederek, kentlerde yurttaşlara alan bırakmamıştır. Örneğin Kulp ilçesine bağlı Yeşilköy mahallesinde bulunan 276 Ada 1 ve 2 Nolu parseller ile Yeni mahallesinde bulunan 186 Ada 9 Nolu parseldeki "Ağaçlandırılacak, Park ve Konut Alanı" olarak belirlenen yerler, "Askeri Alan" olarak belirlenmiştir. Bağlar ilçesinde "Sosyal Tesis-Ticaret Alanı, Ticaret Alanı ve Spor Alanı" olarak belirlenen parseller, "Ticaret-Turizm Alanı, Ticaret Alanı ve Spor Alanı" olarak değiştirilerek, ranta açılmıştır. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi kayyımı, 2 yıl önce 20 milyon harcayarak yenilediği Devegeçidi Piknik Alanını İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bedelsiz devretmiştir. Seçim öncesinde de pek çok taşınmazın Milli Eğitim Müdürlüğü ile hazineye tahsis edildiği bilinmektedir. Mardin'de Müftülük, ilk kayyım döneminde bir arsa üzerine 'kaçak' olarak bir camii inşaatına başlamış ve kaba inşaat tamamladıktan sonra arsanın kendisine tahsis edilmesini istemişti. İl Müftülüğü'nün daha önce üzerine kaçak yapı inşa ettiği arsa tahsisi yapıldı. Yine Mardin Büyükşehir Belediyesi Kayyımının, 2021 yılı Ocak ayı içerisinde Sadık Yay Camisi ile Kocatepe Ortaokulu'nu vergi borçları karşılığında ve Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 11 Nisan'da kendisine tahsis edilmesini istediği Artuklu ilçesine bağlı Nur Mahallesi'ndeki 12 bin 894,79 metrekairelik taşınmazı Hazine ve Maliye Bakanlığı'na sattığı ortaya çıkmıştır. Bahçesaray'da 1, Çatak'ta 1, Başkale'de 1, Gevaş'da 1, İpekyolu ilçesinde 1, Gürpınar'da 1, Tuşba'da 1 adet olmak üzere 9 adet Bebek ve Çocuk Kütüphanesi ise 11 Ağustos 2023 tarihli atanmış meclis kararıyla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne devredilmiştir. Siirt Belediyesi kayyımı, belediyeye ait olan ve binlerce metrekairelik tarla ve arsalardan oluşan taşınmazları 20 milyon 862 bin TL muhammen bedel ile satışa çıkarmış, halka hizmet için yapılan taziye evini Ülkü Ocakları'na tahsis etmiştir. İfade etmiş olduğum hususlar, sadece küçük birer örnek olup, çok sayıda il ve ilçede kamu kaynakları ya satılmış, ya bedelsiz tahsis edilmiştir. Tüm bu hukuksuz uygulamalara imza atanlar, atanmış vali ve kaymakamlar olup, iktidarın memurlarının hangi yetkiyle bu kadar büyük suçlar işlediklerinin ortaya çıkarılması elzemdir.

İzah etmiş olduğum üzere, kayyım yöntemi, hukuka aykırılı ve demokraside yarattığı tahribatın yansı sıra ekonomik olarak da büyük bir sorunun ana kaynağı olmuş, ülkeyi çok katmanlı bir şekilde zarara sokmuştur. Halihazırda ortada devasa bir sorun alanı olarak duran bu yöntemin; tamamen ortadan kaldırılması ve yarattığı ziyanın derhal tazmin edilmesi gerekirken, hala iktidar tarafından bir tehdit unsuru olarak kullanılıyor olması büyük bir tehlikeye işaret etmektedir. Kayyım uygulaması, anayasaya, hukuka aykırılığın yanı sıra ceza mevzuatı açısından da pek çok suç barındırmaktadır. Ülke halklarının, bu suç halinin devamına dur

demesi şeklinde neticelenen yerel seçim sonuşlarının aksine bir yşntemin yeniden devreye sokulmasına dair sşylemler kabul edilemezdir.

Bu bahisle şimdiye kadar uygulamaya sokulan kayyım uygulamasının yarattığı sakıncaların ekonomik, hukuki ve sosyal boyutları ile araştırılması, ortaya çıkan tahribatın irdelenmesi, ülkeye ve ülke demokrasisine verdiğı zararların tespit edilmesi ve alınacak önlemlerin ivedilikle belirlenmesi çalışmalarının; halk iradesinin temsil edildiğı bu çatı altında gerçekleştirilmesi demokrasinin gelişmesine sunacağı katkı açısından son derece muhimdir.

1	Sinan Ciptygnok	Van	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	G. Otu
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DIYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	Mehmet KAMAĞ	DIYARBAKIR	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DIYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DIYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	